

ви, гоставка на стоки с включване в гаранционни условия и т.н.). Ако трябва всички клаузи на договора да се включат във всеки отделен писмен документ, това би затруднило сериозно работата на съответните фирми. Ето защо значителна част от клаузите се отпечатват отделно, под формата на брошури и се предоставят заедно с конкретния договор или фактурата.

В този случай сключеният договор се състои от два документа - подписания от страните конкретен договор и общите условия, които представляват т.нар. *неразделна част от договора*. За да станат обаче общите условия „неразделна част“, те трябва да се говедат до знанието на купувача на стоката или услугата. Ако купувачът е обикновен гражданин, той трябва да заяви писмено, че е убедомен и приема общите условия. Ако купувачът е търговец, то той трябва да ги е получил или да е бил длъжен да се осведоми.

Винаги, когато при подписването на един договор се установи, че е включен текст за общи условия, договърът не следва да се подписва, докато не бъдат проверени тези общи условия. Освен това е препоръчително да се поиска полагане на подпис и върху брошурата с общите условия, защото те могат впоследствие да бъдат променени в неблагоприятна посока и ощетената страна да не може да докаже при кои точно общи условия е сключила сделката.

6. Някои специални правила за сключване на сделки по Търговския закон

а) Допълване на договора от съда

Ако страните са се уговорили при настъпване на определени обстоятелства да допълнят договора и при настъпване на такива не могат да постигнат съгласие, всяка от тях може да поиска това да направи съдът.

б) Действия без представителна власт

Според ЗЗД, ако едно лице, представило се за представител на друго лице, сключи сделка, то тази сделка поражда действие за другото лице, но **само ако то изрично я потвърди**. Според ТЗ (чл. 301) обаче, когато едно лице без представителна власт действва от името на търговец, се смята, че търговецът потвърждава действията, **ако не се противопостави веднага след узнаването**

2. Какво следва при неизпълнение на търговските сделки

При *неизпълнение* възможностите за кредитора са или да иска изпълнение на договора, т.е. първоначално дължимото плюс обезщетение за забавата, или да развали договора и да иска обезщетение за неизпълнение.

Когато се иска обезщетение вместо изпълнение, длъжникът може да предложи първоначално дължимото заедно с обезщетение за забавата, ако кредиторът има още интерес от изпълнението.

Различаваме два вида неизпълнение: пълно неизпълнение и неточно изпълнение.

Пълното неизпълнение на практика най-често се среща във формата на абсолютно бездействие от страна на длъжника. Порядко се срещат случаи, при които нещо е изпълнено, но то изобщо не отговаря на предмета на сключения договор. Пълно неизпълнение имаме и при забавено изпълнение при т. нар. *фикс сделки*, при които неспазването на договорно определения падеж прави безсмислена доставката.

Неточното изпълнение означава, че длъжникът нещо е доставил, но начинът или предметът на доставката не отговаря напълно на договора. В този смисъл се разграничават четири вида неточно изпълнение:

- Забавено изпълнение или просрочие;
- Лошо изпълнение по вид или качество на стоката;
- Частично изпълнение по количество;
- Ненадлежно изпълнение по място.

Значителна част от посочените неточни изпълнения означават пълно неизпълнение, като разграничението произтича от случаите, при които кредиторът има интерес от това, което е получил. Например, ако един търговец на едро е договорил брашно, но получава ориз, той може да приеме ориза, а брашното да получи по-късно. В такива случаи търговците рядко стигат до претенции за обезщетения за забавено изпълнение.

В случай че е налице пълно неизпълнение или неточно изпълнение, което по естеството си е равносилно на пълно неизпълнение, изправната страна има право да *развали договора*.

Развалянето на договори е регламентирано в чл. 87 от ЗЗД. В текста отново е предвидена възможността договорът да не бъде развален, а да бъде изпълнен. Така например, когато длъжникът по

ЧАСТ ВТОРА

НЯКОИ ПО-СПЕЦИФИЧНИ ТЪРГОВСКИ ОТНОШЕНИЯ

Разгледаните по-году сделки са относително по-редки, в такъв смисъл, че не са масово ежедневие в търговската практика. Освен това трябва да се има предвид, че в сделките, по които страна е държавната или общинската администрация, присъствието на изкривяващи ги корупционни практики въобще не е рядко явление.

Глава първа

Сделки, свързани с прехвърляне на търговски вземания

В зависимост от конкретните обстоятелства, при които се осъществяват сделките, свързани с прехвърляне на търговски вземания, те биват: *цесия*, *факторинг* и *форфетиране*. Това са нетипични търговски сделки от финансов характер, обект на които са прехвърлянето или/и събирането на съществуващи или бъдещи изискуеми вземания на даден правен субект - физическо или юридическо лице, правото за което той прехвърля на друг правен субект.

Икономическата същност и цели на цесията и факторинга са различни. Съвършено различно е и тяхното данъчно третиране по ЗДДС, което изисква участниците в тези сделки да познават техния характер и да оценяват внимателно какъв вид доставка възниква при съответните конкретни обстоятелства.

1. Цесия

В стопанската дейност е обичайна практика едно лице да дължи на друго лице парична сума за неиздължена насрещна пре-

Глава пета

Договори за предоставяне на персонал

1. Специфични особености

Договорите за предоставяне/наемане на персонал по своята същност са договори, при които едно лице предоставя на друго лице персонал за задоволяване на негови нужди от работна ръка и/или от изпълнители на служебни задължения, свързани с икономическата му дейност. Най-често това е временна необходимост от работници или служители в началото на някаква стопанска дейност или при изпълнение на специфични временни дейности и стопански операции на територията на страната.

Не са рядкост обаче и случаите, свързани със сключване на договори за предоставянето на персонал от страна на български фирми-работодатели за изпълнение на дейности на територията на други държави - членки на ЕС. Изпълнението на тези договори поражда особен тип взаимоотношения, при които едно лице изпълнява определени задължения за даден работодател, но негов законен работодател се явява друго лице. При тези договори законният работодател фактически се явява посредник между изпълнителя и потребителя на работната ръка, предоставена от изпълнителя. В резултат на това се оформят специфични взаимоотношения от типа „наето лице – работодател - лице, за което се работи“.

Това дава основание договорите за предоставяне на персонал да бъдат определени като своеобразен **вид договори за наем, при които обект на наемане са не вещи, а лица, изпълняващи определени задължения**. При тях фирмата, която предоставя персонала, на практика наема (или разполага с подходящ контингент) лица, които ще изпълняват определени задължения при друга местна или чуждестранна фирма, за което получава договорено възнаграждение.

Съгласно писмо на НАП с *изх. № 24-00-9 от 18.04.2008 г. относно данъчното облагане и задължителното осигуряване при т. нар. договори за осигуряване на персонала*, тези договори имат правно

ЧАСТ ПЕТА

ПРАВНА ЗАЩИТА

Глава първа

Съдебни инстанции, подсъдност. Кога и към кои съдилища трябва да се обръщаме

Колкото и неприятно да е, в бизнес практиката все някога ни се налага да потърсим услугите на трета страна-съдник, било в отношенията си с контрагенти, служители, или държавната администрация. И в такива случаи съвсем немаловажно е да знаем коя е компетентната институция, към която да се обърнем във всеки конкретен случай. Това би ни спестило, меко казано, неприятните последици от пропуснати срокове, ненужни разходи, време и нерви.

Основните институции в тези ситуации са **съдилищата** – общи или административни. Съществуват и някои ситуации, при които споровете следва да се отнесат към по-специфични институции – **Арбитражния съд** – специализирани арбитражи, обикновено компетентни по определен кръг въпроси, и **Комисиите**, които са компетентни в конкретна област от обществения живот и имат за цел да регламентират и регулират именно тази конкретна област.

По закон съдилищата се разделят на *районни, окръжни, военни, административни и апелативни* съдилища, *Върховен касационен съд, Върховен административен съд* и *Конституционен съд*.

Арбитражният съд е частен, а не държавен съд. Арбитражното решение не е държавен акт, а едностранно волеизявление с частноправен характер. Въпреки това, постановено от съд със седалище в България, то се ползва със силата на присъдено нещо и изпълнителна сила.